

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Apollinis Judicium politicum in Monteparnasso Contra Monarchiae sectatores

Boccalini, Traiano

Messinae, 1671

Omnium ditionum errores in Parnasso examinantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13233

principi alicui incendiariam facem
admovere, ipse tam celeriter ignem
concepit, ut ea inter manus illius
rumperetur. Flamma adeo faciem
ejus ussit & fœdavit, ut subito ex Par-
nasso se fugâ proriperet: sive id fa-
ctum, ut nonnulli dicunt, quo cura-
retur in loco abdito, sive, ut alii opi-
nantur, propter pudorem in se conver-
si mali damnique, quod alteri volebat
inferre. Nec sane ab vero abludit,
eum hac de causa aufugisse, ne ridere-
tur ab hominibus, tanquam qui tali
facto plane perditum issit gloriam at-
que existimationem, quam tot anno-
rum curriculo sibi recta Mediolanensi
gubernatione, rebusque eximiis in Bel-
gica gestis, comparasset.

*Omniū ditionum errores in Parnas-
so examinantur.*

Cum non aliud Apollini esset nego-
tium, quod magis ejus vexaret a-
nimum,

nimum, quam ut orbis universi principes justo suarum provinciarum regimine populo satisfacerent, prout conveniret: post secula aliquot elapsa in Parnassum mos introductus est, quem imitarentur singuli, ut nomina principum totius orbis præcipuorum in scheda scriberentur, quo singulatim illa ex urna aliqua producerentur, quibus publicus rerum civilium censor, in conspectu sacri collegii, difficultates in administratione cujusque prognatas memoraret: obstringerenturque iidem ea, quæ objicerentur, firmissimis diluere argumentis, vel spatio menstruo illa corrigere. Fuit sane institutum nobile ac sanctum, quoniam effecit, ut tot seculorum decursu, ex quo in usu fuit, principes infiniti suos emendarint errores. Nam cum cognoscerent, se in examen adeo severum vocari, studebant vitæ honestissimæ, ne in præsentia tot principum ob ea, quæ egissent, in ruborem darentur. Die itaque definito

universi

universi orbis principes coram Apolline
 comparuere. Censor civilium rerum,
 Comes Balthasar Castilensis, Illu-
 strissimo & reverendissimo Johanni de
 Casa, sedis Apostolicæ ad hunc princi-
 pem legato, qui primum ex urna edu-
 cebatur, dixit: Rem factiosam admo-
 dum videri sibi, planeque indignam
 Majestate pontificis, Romæ nonnullas
 conspici familias potentes, maximique
 patrimonii habentes loco, quod se non
 bene affectos esse erga amplitudinem
 sedis Apostolicæ exteris monstrent
 principibus, qui omni occasione valeant
 suæ familiæ potentia Pontificem in
 summum discrimen adducere. Se pos-
 se affirmare, sua ætate nullum se tur-
 pius, execrandumque magis facinus
 illo vidisse, quod patrarit Carolus V.
 cum nobilissimi Regni Neapolitani
 præfectura compensarit crudelissimas
 seditiones, & pudendas nequitias, qui-
 bus Cardinalis Pompejus Columna
 usus sit versus summum pontificem
 Cle-

Clementē octavam. Tum Illustrissimus Johannes Comitem rogavit, quamdiu esset, ex quo non in curia versatus esset Romana. Hic cum annos plus quam septem elapsos esse responderet, petebat legatus, ut nunc reverteretur: cogniturum esse protinus, quomodo propter magnam uvarum copiam, quem comederint Pompeii, Fabricii, & Ascanii Columensis prosapia, Virginii, & reliquorum Baronum familiae Ursinae, nepotum pronepotumque dentes adeo obtusi sint redditi, ut nec valeat ultra iusculo vesci: propterea quod Pontifices, ex quo ad unguem observassent illas exorbitationes, præclare ut novissent Tarquiniano illo præcepto, redigendi papavera illa cypressis jam non minora, ad humilitatem pumilionum. Huic responsio acquievit Comes. Qui convertens sese versus imperiū Romanum, secundo ex urna extractum, agebat: Turbas seculi hujus non duntaxat

taxat

taxat in domus Austriacæ patrimonio,
 verum in tota Germania videri gene-
 ratas, idque negligentia temporis hujus
 imperatoris Rudolphi. Summopere se
 propterea optare, ut majori cura ille
 amplectatur gubernationem tanti sui
 imperii, memor istius à principibus
 humani generis rectoribus, hume-
 ris portari gravissimum pondus, ac su-
 stineri operosissimum negotium, quali
 non alius par esse possit, quam homo
 agrestis, robore ac viribus maxime
 pollens. Propter hoc monitum ab im-
 perio Romano ingentes agebantur
 gratiæ: ac responsum, Commune in-
 fortunium omnibus esse principibus, ac-
 cusari negligentia, & quotiescunque
 in illorum imperiis scandala orirentur,
 etiamsi constaret ab inimicis nimium
 potentibus esse excitata, non posse ea
 quantumvis prudentem principem ef-
 fugere. Se itaque asserere, unicuique,
 portentosam potentissimæ domus Au-
 striacæ felicitatem, in adeundis hæredi-
 tatibus

tatibus status Flandriæ, Regni Hispaniæ, Neapoleos, Siciliae, Bohemiæ, Ungariæ, Portugalliæ, & acquisitione nobilissimi Ducatus Mediolanensis, cunctis principibus tam Germaniæ, quam Italiæ, cæteræque Europæ, excitasse atroces adeo suspiciones, ut genuerint præteritas & præsentis calamitates, satis conspicuas in pervetusto ejus patrimonio, & quibus nunquam imperatores, qui fuerunt post inclytum illum imperatorem Maximilianum primum, quamvis multis fuere dotibus præditi, adhibuerint medicamentum, nisi quod magnopere exasperaret seditionem Germanicam, ac horum confluxere humores adeo multi, & maligni, ut verissime possim dicere, seditiones illas fore incurabiles. Insuper etiam quemque recordari debere exiguae autoritatis, quam hujus temporis obtineant imperatores in Germania, Non modo inhumanum nimis esse, sed & prorsus iniquum, expetere, ut quis manibus

nib
ed:
po
cti
fer
rea
do
ort
ho
rat
fan
gn
qu
rit
tia
gul
co
mu
nia
Ge
se
mi
sta
sec

nibus arctissimè religatis Rulandina
edat facinora : sese cuique ante oculos
ponere statum imperii ; qui cum sit ele-
ctitius, majorem vim illos habere, qui
servirent, quam qui regerent. Præte-
rean non posse, præsentem in Germania
domus Austriacæ infirmitatem exinde
ortam esse, quod, postquam improbi
homines seditione hæresis essent suffu-
rati subditorum animos, (quod furtu-
sane maximum est, quando quidem re-
gna illa pro deperditis haberi possint,
quibus tam pestiferum inspersum fue-
rit semen) imperator videatur obedi-
entia suorum clientum spoliatus. Se sin-
gulos itaque rogare, ut attendant ad
conditiones consobriorum, quos do-
mus Austriaca ex Germania in Hispa-
nia habeat : reperturos enim, populum
Germaniæ ad libertatem natum, quo
se tutum reddat à formidabili tantæ fa-
miliæ potentia, impias moliri vindic-
tâs, adversas etiam illis, qui non sunt
securi à jugo Hispanorum. Cum igitur
isti

isti propter peccata hominum nun-
 quam ad illud culmen, ut dominantur
 universis, sint deventuri, à quo mera
 Dei benignitate ac misericordia tantum
 recedunt, quantum suis artificiis eo
 contendunt appropinquare: in me-
 moriam omnibus se reducere, primos,
 qui Italia, cæterisque extra eam terris,
 parum reverenter ex hæredassent maje-
 statem imperatoris, fuisse hos ejus con-
 sobrinos in Hispania: quod clare ex
 usurpatione Finalis, & aliis Feudis im-
 perialibus, quilibet videret. Omnia
 hæc cum commoveant humores pericu-
 losissimos, præterquam quod sic mi-
 nime concoquantur, effici, ut domus
 Austriaca in Germania à potentissimis
 inimicis vehementissime adfligatur,
 dum solis comminationibus Hispani u-
 niversum orbem conjicere in metum,
 eumque invadere studeant. Se etiam
 atque etiam operam dare, ut universum
 sacrarum literatorum collegium bene
 secum reputet, quomodo deplorando
 isti

isti
 to
 da
 qu
 sti
 ta
 re
 ac
 tal
 ne
 &
 fo
 co
 Pr
 pe
 fu
 du
 sic
 qu
 tal
 ge
 ne
 ob
 or

isti

isti liberorum defectui, in hoc impera-
 tore quantum apparet duraturo lugen-
 da fratrum fœcunditas esset adjuncta:
 quorum unus, violentissimo ambitionis
 stimulo agitatus, tandem non dubi-
 tavit domum jam ruentem præcipita-
 re. Rem illam adeo absurdam fuisse,
 ac si voluisset orbi clarum facere mor-
 talem stolidum esse Regem Salomo-
 nem. Hoc responso, quod gravissimum
 & verissimum quisque judicavit, Cen-
 sor acquievit. Conversusque ad belli-
 cosam Galliæ monarchiam, inquit,
 Præclaros totius Parnassi viros magno-
 pere desiderare, ut gubernet mentes
 furiosas, inquietas, leves, & supra mo-
 dum impetuosas suorum Gallorum, in-
 ficiendo illos illa prudentia, & tran-
 quillitate animi, quæ in nobilissima I-
 talica Hispanicaque apparere solet
 gente. Non mediocriter existimatio-
 nem violare, Regnum Galliæ, primas
 obtinentis inter præcipuas monarchias
 orbis universi, incolæ ab hominibus stul-
 tissi-

tissimis. Ad hoc monitum regissit monarchia Gallia; censorem non perbene edoctum esse de statu regni sui, vitiaque sensisse præcipuas virtutes, quas ipsamet in Gallis. Fatuitatem, levitatem, imprudentiam, præcipitem naturam, effecisse illud regnum formidabile adeo & tremendum. Gallos incredibili alacritate, & animi promptitudine, ad levissimum nutum, ea suscipere pericula, ad quæ adeunda alii principes capistris, fustibus, crudelissimisque quibusvis patibulis subditos suos sapientes, circumspectosque impellere nequirent. Ex variis bellis cum diversis fortissimis nationibus gestis le documentum cœpisse, exercitum lectum ex militibus stultissimis & paratissimis, dummodo à strenuo imperatore ductus fuerit, excussisse victoriam iis populis, qui contenderent, ut essent circumspecti, maximeque sapientes. Responsio Gallicæ monarchiæ tanto magis à Castilione laudabatur, quanto

ex

ex
ge
tu
tic
dil
ali
cu
m
no
ni
fu
an
ri
Et
la
lu
ra
ni
fa
gi
to
su
su
P

ex rationibus potentissimi regni colli-
 gere magis posset, Gallos illas dotes vir-
 tutesque habere animi, quæ in ulla na-
 tione requirebantur ad stabiliendum,
 dilatandum, & continendum magnum
 aliquod imperium. Deinceps censor,
 cum sese convertisset versus potentissi-
 mam Hispaniæ monarchiam, dixit;
 notum esse unicuique, nihil æquè om-
 nium populorum, præcipue si subditi
 fuerint exterarum gentium, conciliare
 animos, quam illius, penes quem impe-
 rium est, humanitatem ac comitatem.
 Et propterea quod Neapoleos, Medio-
 lani, Sicilibque gubernationem suis so-
 lum Hispanis mandasset Baronibus, hos
 ratione nulla personarum habita, solen-
 ni Castellana asperitate, intolerabilique
 fastu Hispanico, majorique, quam re-
 gis Hispaniæ hoc in imperio foret, tan-
 topere offendisse bonos fidelesque suos
 subditos, ut non leviter aliis odio-
 sum Hispaniæ fecerunt dominium.
 Potissimum se ab illa flagitare celerio-
 rem

rem in negotiis magnis minimisque
 expeditionem, cum nimiam propter
 tarditatem & perplexitatem in delibe-
 rando de rebus seriis, amplas sibi obla-
 tas intermiserit occasiones sui augendi
 regni. De hoc monarchia Hispania
 plurimas habuit censori gratias. Ad
 sui excusationem adducebat: Illum no-
 bilem, qui juvenculam duxerit, forma
 excellentissimæ, verum ad naturæ la-
 civiam proclivioris, callidissime agere,
 si studeat, ut præstantissimus quisque
 ex aulæ suæ servis, magis odio sit suæ
 conjugii, quam amoris. Quod attinet
 ad nimiam in rebus gerendis consilio-
 rum tarditatem, quam statuat vitiosam
 & obnoxiam, non esse potestatis suæ
 mederi illi: quoniam potentissimus
 Deus non sine gravi causa suos Hi-
 spanos usque adeo diverso ab Gal-
 lis ingenio creavit, dum hi in rebus ge-
 rendis præcipites sint potius, quam
 consulti: illi vero in eo quod sint car-
 dinimum & dubii, in hoc obediunt
 Divinae

Div
 ince
 mel
 loc
 opt
 Re
 nup
 me
 ad
 ren
 hoc
 gno
 lium
 in
 Illu
 ben
 stati
 mo
 hæ
 ince
 ex
 jud
 dor
 odi

Divinae

Divinæ voluntati, cui ita placuit. Deinceps Poloniae regnum ex urna eximebatur; quod comes Baltasar sic allocutus: Universos Europæ principes optare, ut Sigismundus hujus temporis Rex de illis seditiosis nobilibus, qui nuper à se descivissent, supplicium sumeret pro delicti magnitudine, saltem ad alios nobiles horum exemplis terrendos à rebus id genus patrandis. Ad hoc ita Poloniae monarchia; suo in regno electio hujusmodi pœnas nobilium haberi pro damnosis, quæ alioqui in statu hæreditario essent perutiles. Illud Regnum, quod aliquis debeat beneficio nobilium, quorum sit potestatis electio regis, non posse gubernari modis tam efferis, (quales in imperiis hæreditariis essent saluberrimi) quin incurrat evidentissimum periculum, ne ex sublimi ruat. Senatus itaque, qui judicio ex amore profecto alterum donat regno, si postmodo stimuletur odio, novit quoque id quod tribuerat auferre.

H

auferre.

auferre, Cauti Senatores solent sibi
reservare instrumenta necessaria, ut
possint nunquam non ob molestum
obsequium pœnitere prioris liberali-
tatis. Hunc Regem Sigismundum,
cum sit primus suæ prosapiæ, qui re-
gnarit in Polonia, non aliū ad scopum
magis debere dioptram suarum om-
nium cogitationum intendere, quam
ut superflua lenitate se munificum red-
dat nobilibus Regni sui: quo transmit-
tat in posteros suos hæreditatem tanti
regni, cum grata sui memoria. Ad-
monitionem hanc tanto magis neces-
sariam esse Sigismundo, quanto minus
Poloni, si bonum habuerint Regem
electitium, fraudent genus Regium
successione: modo is, qui imperat, co-
mitate norit sibi devincire omnium
benevolentiam nobilium. Præsertim
cum Polonica gens sit nescia vivendi
in plenissima libertate, ac omnem ser-
vitutem ita sit perosa, ut Rex penes il-
los sit (res pervulgaris in omnibus ele-
ctitio

ctitio

sibi
 , ut
 stum
 erali-
 lum,
 ai re-
 opum
 om-
 quam
 a red-
 smit-
 tanti
 Ad-
 nece-
 ninus
 egem
 gium
 t, co-
 nium
 tertim
 vendi
 m ser-
 nes il-
 s ele-
 stitiis

stitiis imperiis) vaferrimus in rebus
 status sui, qui maxime simulet se non
 videre, maximeque ostendit malle se
 quaedam ignorare. Non modo cen-
 sor, sed & universum sacrum collegiū,
 pro eximia recepere justificationem
 hanc monarchiæ Poloniæ. Quoniam
 protrahebatur ex urna Illustrissima
 Angliæ monarchia, censor, quamquam
 vultu quodammodo conturbato, huma-
 nissimis nihilominus verbis dixit illi, si
 opus ulli foret homini prudentia hu-
 mana, maxime principibus esse neces-
 sariam, propter operosa, quæ illis in-
 cumbant negotia gubernandi genus
 humanum. Præcipua vero verissima-
 que hominum sapientia cum sit timor
 Dei, non admodum prudentem ab illo
 posse expectari administrationem, qui
 impiam & sceleratam commiserit Aul-
 titiam, ut tergiversetur contra majesta-
 tem divinam. Hæc se ea propter nar-
 rare, ut Regi Iacobo sexto præceptum
 indicet politicum, quod Anglos Sco-
 rosque

H 2

tosque impudenter in consuetudinem
 adduxisset ad accommodandam Reli-
 gionem imperitandi libidini, quo usus
 fuerit pro instrumento concitan-
 dorum populorum: illam politicam
 esse inauditam antiquis heroibus, eo
 forsan, quod animis iis non fuit il-
 lam usurpare, ne tantopere maje-
 statem offenderat divinam. Itaque
 se admonere illum de depictis au-
 te oculos imperii Græci calamitati-
 bus, quod quandoque dignitate do-
 minii sui, multitudineque subditorum,
 ac opulentissimis thesauris, longe ante-
 celleret imperium Anglicanum: nihil-
 lominus ubi se à fide Catholica se-
 parasset, ut sic se subduceret divina
 summi Romani Pontificis excellentiæ,
 adeo promeritum esset iram Dei, ut
 mundus servum illud esse videat vi-
 lissimæ, barbaræque maxime gentis,
 quæ ab omni hominum memoria
 dominium unquam in orbe terrarum
 obtinuit. Significaret idcirco Regi Ja-
 cobo,

ec
 cu
 m
 in
 D
 du
 dia
 gis
 m
 ma
 ma
 tie
 ju
 gli
 stu
 At
 cas
 uni
 & c
 virt
 rite
 deli
 Qu

cobo, ut tanto impensis se conciliet cum Deo, quanto difficilius, cum dominus sit duorum regnorum inter se infestissimorum, sine peculiari auxilio Dei neutiquam sit ejus virium harum duarum coronarum firmare concordiam. Proinde sciat, indies eos magis irritari, quod die ac nocte plurimum intentus foret, ut defenderet manifestissimos errores sectæ suæ, maximeque se exerceeret in disputationibus religiosis. Ad hanc severam justamque Castilionis censuram Angliæ monarchia visa est flere.

Deinceps Comes conversus ad vastum Ottomanicum imperium, ait: Atrocitatem in præcipuis ministris suis castigandis ob leves suspiciones, ab universo censeri mundo actum efferum & crudelem, cum videatur unicuique, virtutis eximiæ viros, optimeque meritos, puniri non oportere nisi propter delicta maxima, eaque manifesta. Quamvis præterea jure Ottomanni

Principes illis necem afferant: consuetudine tamen omnibus illos evertendi fortunis, quas postmodum deferant in thesauros suos, spoliando penitus illorum filios, decolorare omnem ejus supplicii æquitatem: cum quisque putet, hac sævitia facultates potius, quam delicta alicujus, auferri.

Mirabili gravitate apertæ huic criminationi imperium Ottomannicum respondebat, se ad illum, in qua unoquoque conspiciatur, magnitudinem accrevisse, duobus duntaxat potissimum modis: nempe præmiis infinitis & gravissimis pœnis.

Et cum in omni imperio unicum tranquillitatis fundamentum consistat in optimorum virorum fide: nihil æque curandum esse Viris principibus, quam ut ministros immensis præmiis fidei suæ obstrigant, & suppliciiis infinitis terreat à flagitiis. Quoniam vero ministri illi, quorum in manu sint arma & imperatores, & clavus rerum publicarum

blicarum, nequeant errare, nisi in rebus gravissimis: esse consilium stultissimi principis, in suspicionibus maximis perpeti, ut in tribunali res disceptetur, & reus se defendere possit, ac audiatur ejus excusatio. Nam in tali negotio, Princeps, ni cupiat in manifestum se conjicere periculum, cogitur nec opinanti manus injicere ministro, & consulere suis rebus, sic ut executio pœne ipsam etiam accusationem avertat. Sæpe usu venisse, ut festinatione supplicii impediret, quominus quis perficeret facinus animo conceptum. Quod consilium licet confiteatur esse perdurum; scire tamen huic deberi, quod in suo imperio non visi sint Comites S. Pauli, Principes Arausionenses, Caspari Colignii, Duces Guisii, Omalii, Maynii, & Mercurii, aliaque turpissima perfidiæ monstra, qui maximo cum pudore eorum Principum, qui laqueis, gladiis, securibusque, tam damnosa delicta prævenire ne-

quivissent, alibi comparuissent; cum hæc lex civilis, quam dura, tam etiam secuta sit, ut ille minister, qui vel minimam perfidiæ suspicionem apud Principem incurrit, protinus capite plectatur. Quippe duces illos, quibus exercituum regundorum incumbit cura, similes uxoribus virorum magnatum esse oportere, quas tanta cum animi castimonia vivere par est, ut nec vel levissimam minimamque moveant suspicionem maritis suis, nedum ut culpa tantum vacent. Quantum vero ad illud alterum, quod Bassis suis facultates & bona unâ cum vita adimeret: sese verissime posse affirmare, salaria, dona, divitiasque, quibus alii principes auferent ministros suos, comparatione earum opum, quas ipsi benemeritis suis famulis tribueret, esse nullas, aut vilissimas. Illud satis manifestum fieri ex regalibus illis divitiis, quas post mortem reliquere Rustanus, Mehemetus, Ibrahimus, alique infi-

niti

nit
Pri
hor
ista
ru
illi
tur
cog
esse
ner
hor
pat
pu
suc
oti
Qu
tib
tiu
pli
ho
ap
cu
ex
tib

niti. Maxime ad hoc attendendum esse
 Principi, qui præmiis Proceres suos
 honorat, ut provideat, ne immensæ
 istæ opes, quibus ipse fidem subdito-
 rum mercatur, aliquando damno sint
 illi, cujus liberalitati eæ debentur. Ex
 tumultibus aliorum imperiorum sese
 cognovisse penitus, perniciosissimum
 esse, ut magnæ divitiæ à ministro be-
 nemerito in filios traducerentur, absque
 hoc, ut ipsi virtute, fortitudine, & fide
 paterna eos promeruissent à principe.

Neque se avaritia, ut multi perverse
 putarent, confiscare bona Bassarum
 suorum: sed ne commoditatem illis
 otiosè, & vitiosè vivendi præberet.
 Quin etiam se illos, qui paternis virtu-
 tibus insisterent, perpetua spe alere po-
 tiundi paterna hæreditate, eaque du-
 plicata. Magnas enim divitias, si ab
 homine nequam possideantur, esse
 aptas ad conturbandam quietem cujus-
 cunque regni: idque satis manifestum
 ex præteritis in Gallia & Belgio tumult-
 tibus.

H s

Im-

Imperium Ottomanicum . dum hæc
narraret, animadvertēbat, serenissimam
Galliæ monarchiam motu capitis de-
monstrasse, se neutiquam rationibus
istis acquiescere. Quapropter aliquan-
tum commota ita inquit: Consuetudo,
Regina serenissima, hæreditates meis
clientibus adimendi perutilis est impe-
rii mei magnitudini, ac quieti: & pro-
pter amicitiam, quæ mihi tecum inter-
cedit, utinam similis mos observatus
in vestra fuisset Gallia. Præcipue cum te
non fugiat, quem in usum Henricus
Dux Guisus nuper immensas illas im-
penderit divitias, sibi à liberalissimo
Rege Francisco I, & filio ejus Henrico
donatas ad remunerandum merita
Ducis Francisci, patris ejus, qui dum
serpentem in sinum suscipit, severus in
se, in alios sævus fuit.

Vos, me, & juxta omnes, qui domi-
namur, non præterit, dulcissimum mel
quod homines inescare possit, esse has
reguandi illecebras. Et cum nemo
qui

qui ut gustet tantillum, non maximam
 capiat voluptatem in vita etiam aper-
 tissimis exponenda periculis; Principes
 debent diligentissime unicuique ob-
 struere aditus regnandi, & procul ab am-
 bitione amovere. Illud quinetiam dixe-
 rim, debere eos in hoc modum negotia
 aptare sua, ut quilibet plebejus diffidat
 se unquã gustaturum dulcem ejusmodi
 liquorem. Ingenue vobis dico, si vester
 Dux Guisus in meo duntaxat imperio
 tale animo concipisset facinus, quod
 malo publico petulanter in vestro Gal-
 liae regno executus est; illo ipso die
 hanc attulisset illi vim, quam Rex
 vester Henricus III, etiamsi instigatus
 à plurimis Italiae Principibus, non po-
 tuit in animum inducere, præterquam
 extremo fœdissimæ lamentationis die,
 cum jam plaga Gallicanæ seditionis
 evasisset in gangrænam immedicabi-
 lem. Quippe ubi ambitio regnat in-
 ter nobiles; Principes se severos admo-
 dum ostendere adiguntur; crucem

nunquam non habendo paratam ad puniendos seditiosos, & thesaurum apertum, unde satisfaceret animis quietis ac fidelibus. Cum ille princeps sit indignus imperio, qui non animum obtinet sibi obsequentes efficere: nihil damnosius reperiri viderique in imperio, quam ut principes metu ejus, a quo timeri deberent, afficerentur. Verum enimvero proprium vobis reliquis est Europæ principibus, qui profiteantur literas, & qui vivitis secundum præcepta magnorum politicorum, me barbarum, securumque meum procedendi modum Tyrannicum appellare. Per me autem licet, ut vestris vos heroicis virtutibus, clementiæ ac mansuetudinis, redigi ad imprudentiæ terminos patiamini, ad perferendas res vobis indignissimas. Non potest dici, quantum imperium Ottomannicum sua offenderit oratione omnes præclaros sacri collegii viros, qui, postquam surrexissent, gravissima perciti ira regefferunt illi;
facilli-

faci
qua
dign
ne
mi
sub
spo
qui
ad
ret
tra
po
dit
ne
ve
via
tus
ali
lar
ha
ret
pr
git
ma

facillimò negotio se ostensuros esse, ea, quæ retulisset, fuisse scelestissima; indignaque, quæ ab magni animi homine jactarentur exaudirenturque ab hominibus honori studentibus. Adhæc subrisit imperium Ottomanicum, responditque, sese in præceptis civilibus, quibus alii gubernent regna, spectasse ad utilitatem moralem, quæ sibi inserviret pro regula bonorum morum, cum tranquillitas rerum publicarum præponi debeat reliquis humanis commoditatibus. Tum censor, ut disputationem ita odiosam abscinderet, convertit se ad magnum Ducatum Moscoviæ, eumque hunc in modum est affatus: Inter ea, quæ majestatem principis alicujus maxime exornent atque extollant, secundo se loco reputare insignem hanc prærogativam, quod quis impeteret populo bonarum literarum, & præcipue virtutum amanti. Se illi cogitandum relinquere, non solum æstimationem ejus minui, verum etiam ipsi

ipsi accedere maximum opprobrium ac dedecus, quod unice studeret, ut subditi ejus in crassa ejusmodi inscitia educerentur. Quoniam in ditione sua (expulsis artibus liberalibus) duntaxat subditis, ut discant legere ac scribere, permisisset. Ad hanc censuram respondit Ducatus Moscoviæ: observasse se ex literarum studiis, quibus hæc locis viguissent, obortum esse terribile incendium: eo se doctum, hoc consilii cœpisse, ne odiosum adeo in suo Ducatu diffidium seminaretur, cum homines sint armenta principum, sicuti pecudes privatorum hominum. Summam esse stultitiam, ea militia, quam literæ insinuant capitibus eorum, qui illas amplectantur, armare illud humanum pecus, quod propter meram simplicitatem sibi à Deo inditam, etiam quam maxime numerosum, ab uno solo principe pastore commode regatur guberneturque. Veluti ignis propria sit qualitas calor, ita ex literis converti

simpli-

sim
vul
lan
suis
ign
ne
ren
car
ant
mu
reg
per
per
qu
ge
par

un
vit
eru
sco
nif
ter
da

simplicissimum pecus in astutissimas
vulpes. Sese credere, Germanos, Hol-
landos, Zelandosque, si à principibus
suis fuissent relictis in simplicitate veteris
ignorantiæ, & pariter prospexissent
ne animi puri gentis istius contamina-
rentur peste literarum Latinarum, Græ-
carumque: nunquam sane cum ruina
antiquissimæ religionis & exterminio
multorum principum, qui primitus
regerent istas provincias, eo sapientiæ
perventuros fuisse, ut formarent illam
perfectissimam reipublicæ formam, ad
quam nunquam potuere penetrare in-
genium Solonis, sapientia Platonis, &
pariter tota philosophia Aristotelis.

Hoc responsum animum censoris, &
universi sacri collegii, tantum commo-
vit, ut vultu minabundo in hæc verba
erumperent; rationes à magno Mo-
scoviæ Duce allatas calumnias esse ma-
nifestissimas. Primum apparebat li-
teratos sat animi habuisse ad ulciscen-
dam eam injuriam; sed mox destitere,
animo.

animoque conciderunt, cum viderent, potentissimas plerasque monarchias arma capere ad protegendum Moscovitam. Qui propter promptum auxilium, quod perceperat sibi ferri à tot principibus, audacior factus fortasse, liberius dicebat; quicumque negent literas non magnopere turbare tranquillam reip. gubernationem, Principesque facilius imperare millioni ignorantum, quam centenis literatis, qui nati ad regendum magis, quam ad obediendum forent, illos per gulam suam mentiri. Plane ignescebant præclari viri, propter animosam hanc provocationem, animoque ajebant, Moscovitam verba fecisse digna imperito. Se se cognovisse, homines sine literis esse asinos, & boves bipedes. Jam rixa erat concitata, cum Censor compefcens illam clamaret: Habete rationem loci in quo sumus omnes congregati, ad corrigendos errores, non ad ciendas lites. Tanta erat majestatis censoriæ

reve-

reverentia, ut tam mentes principum,
quam corda literatorum, quantumvis
multa ira æstuarent, sævirentque, mo-
mento pacarentur.

Minime vero prætereundum hoc lo-
co serenissimum Ducem Urbinatum,
qui principem principum in classe lo-
cum obtinebat, simulac animadverte-
ret, quam periculosa hæc quæstio foret
accessisse virtuosis. Atque ubi ascen-
disset in primum numerum: ostendisse
animum vel ducatum perdere paratum,
dummodo defenderet artes liberales.
Ubi conticuerat tumultus, censor al-
locutus est serenissimam libertatem
Veneram, exentam ex urna, sicque
præfatus: Ossa essa durissima, quæ
nunquam corrodere valerent Aristo-
cratiæ, uti satis ipsa nosset effrenem
juventutem, quæ quotiescunque im-
moderata licentia laceffisset cives opti-
mos, sæpe accelerarant interitum illu-
strissimarum rerum publicarum. Et
sibi semper displicuisse cum audiret,
adole-

adolescentes Venetæ nobilitatis, rigido
 & iracundo procedendi modo non levi-
 ter offendisse præstantissimos hujus
 Reip. cives, qui non parum dolerent,
 cum insolentiæ nobilium crescerent, ca-
 stigationes diminui. Propterea sedi-
 cere, rem hanc periculosam admodum
 esse in Aristocratia, si illis, qui deberent
 merito jactare se immunes esse à peri-
 culis premere eos solitis, qui regantur
 à cupiditatibus insani principis, occasio
 detur conquerendi se male multari à
 multis tyrannis.

Ad hoc serenissima libertas Venetæ;
 flagitia, inquit, à censore enumerata
 esse vera pariter & periculosa. Verum
 enim vero imperandi auctoritatem esse
 superbiæ adeo annexam & insolentiæ,
 ut ambæ videantur uno partu in vitales
 produisse auras. Immodicæ nobilium
 in omni Aristocratia licentiæ in cives
 mederi velle à summis viris dissertanti-
 bus de Rep. habitum esse pro opera per-
 dita. Quamvis perutile foret, sævis
 pœnis

pœnis has frenare insolentias; ab altera
 tamen parte debere Aristocraticos,
 quantum queant, abstinere à publicis
 animadversionibus in homines nobiles,
 etiamsi illi fuerint seditiosissimi, ne in-
 famibus patibulis apud populum hanc
 ipsam evertant nobilitatem: quæ cum
 in manibus teneat imperii habenas, pro-
 pter ingentia publicæ tranquillitatis e-
 molumenta deberet esse maximæ auto-
 ritatis. Etiamsi Venetiis nobilium
 protervorum, & insolentium, qui in
 area Sancti Marci inter duas columnas
 supplicio afficiantur, non is sit numerus,
 ut satiare animos quorundam satis pos-
 sit, à magno tamen consilio Pregadum
 ac Collegio, reliquisque supremis ma-
 gistratibus, qui de suppliciis & infami-
 bus depositionibus consulunt, crudelis-
 simum extrui macellum, ex seditiosis i-
 stis nobilibus, qui in patria libera reper-
 ti sint tyrannicum aluisse animum.

Multos ex nobilissimis familiis ef-
 se Venetiis, quibus propter sua me-
 rita

rita infami poena sit detrita vetus esti-
 matio, multosque ejuscemodi iclu in
 terram prostratos nunquam postmo-
 dum ad honores dignitatesque resurgere
 potuisse. In hoc sitam esse hominum
 nobilium vitam, qui vivant in Ari-
 stocratico statu. Ad corpus aliquod
 dilaniandum non posse ab ipso Perillo
 excogitari patibulum saevius illo, quod
 expertus fuerit nobilis Venetus, cum
 in dignitate quapiam potiunda praefere-
 retur ei quidam multo junior, idque eo
 solum, quod a senatu honore eo dignior
 esset judicatus. Castilio non tantum ad-
 mirabatur sic defensam serenissimam
 libertatem Venetam; sed summopere
 etiam laudabat severitatem, qua utitur
 in puniendis suis nobilibus, quoties ali-
 cujus delicti vel manifesti erroris rei sint
 judicati.

Deinceps censor ad ducem Sabau-
 diae conversus, inquit, quod cum duca-
 tus in confinio Gallorum & Itolorum si-
 tus esset, & quam cum utroque amicitia

am

am
 stre
 nis
 suu
 prin
 expo
 rum
 His
 bere
 & p
 tes
 pte
 ri id
 ce in
 casio
 ni co
 se
 cha
 que
 peri
 qua
 di n
 crat
 xim

am colere cogeretur. Sed cum in po-
 stremis Galliā tumultibus plane Hispani-
 nis sese addictum ostenderit : non
 suum tantum , verum & quorumvis
 principum Italorum dominia periculo
 exposuisset. Dumque folle virium sua-
 rum auxisset tumultus Gallicanos ab
 Hispanis accensos pro certo credere de-
 bere, flammam istam primum amicos,
 & parentes ejus, deinceps demum ho-
 stes Italos correpturam. Censori prom-
 pte respondit ducatus Sabaudiā; Nega-
 ri id non posse, pacem ab ultimo suo du-
 ce initam esse cum Hispanis : sed oc-
 casionem optimam , quod ei ter septe-
 ni contigissent , spem quoque addidisse
 , ad illum principatum pertingendi
 chartis lusoriis , ad quem alius quicun-
 que princeps quivisset accedere. Quod
 periculum tanto lubentius suscepisset,
 quanto major esset necessitas perden-
 di nummos istos , quos lusu fuisset lu-
 cratus. Postmodum vero etiam si ma-
 ximo suo cum infortunio ipsi accesserit

rit

rit illud contumeliosum folium, quod plus doloris, quam quodcunque aliud ex integro chartarum fasciculo, attulerit: scire se nihilominus, homines sagaces confessuros protinus, utcumque id consilium fuerit periculosissimum, sese tamen, salvis regulis artis lusoriae, aliter non posse ludere. Sinuosum illum sermonem illico percepit Censor, plurimumque laudavit ejus Ducis animositatem; qui quod exigua febris maxime orbis partis imperio frui potuerit, non solum imprudentiae crimen effugit, verum etiam summa sua cum laude, aulus fuerit omnem magnitudinem suam fortunae sortique committere; notumque illud de se usurpare potuisset, Aut Caesar, aut nihil.

Postmodum Censor, ad nobilissimum ducatum Hetruriae conversus, acriter reprehendit treemes, quibus nihil nisi vespas captaret. In memoriam insuper reduxit calamitates, contumeliasque, quas perpessi sint equites S. Johannis

hann
terqu
hoc f
sent
cum
nus o
tiam
rijs i
& no
acert
bus r
fis,
Men
do in
solur
mata
ubiq
ente
E
perf
jus I
vibu
nere
gnit
hannus

hannis in Rhodo insula, Tripoli, noviterque in Melita nata pericula; propter hoc solum, quod imprudenter studuissent tintinnabulum tauro appendere; cum quilibet Sapiens princeps Christianus ob præsentem Turcarum negligentiam gaudere potius debeat, quam injuriis inutilibus, quæque multum damni & nocementi sibi & aliis afferant, eos exacerbare; eoque adigere, ut iterum rebus maritimis, jam diu ab se prætermisissis, & neglectis, animum adjiciant. Memoriam in super refricabat, quomodo infinitæ sint gentium querelæ, ipsum solum esse in causa, ne merces, & aromatata transmarina, quorum magna jam ubique esset caritas, commode ex Oriente in Italiam deportarentur.

Ei crimini regressit ducatus Hetruriæ; perfectam non posse dici potentiam ejus Principis, qui nullis instructus navibus, nullum in mari dominium obtineret. Suas præterea triremes non magnitudini solum Hetruriæ, verum & securi-

securitati Italicae libertatis, maximaope- itaq
 re necessarias esse; utpote quæ tan- nuel
 quam Scholæ nauticæ, & seminaria na e.
 forent ducum ac militum. Sese confi- rum
 teri, damnum, quod inde rediret ad mit
 mercaturam, & commercia; verum ut p
 occurrere eidem debere, rem belli- peri
 cam neque mari, neque terra exerceri ven
 posse ab militibus, principibusque, abs- rega
 que alieno damno. Præterea, cum He- pen
 truria multa turbulenta & inquieta Pro
 produceret ingenia, humores quam- bile
 plurimos noxios; summo jure fabrica- His
 tas esse illas triremes, quæ immundi- ded
 tiem istam foras extra ducatum suum que
 deportarent; actum enim fore de ca- nio
 stitate status sui, nisi istiusmodi pœna libe
 fontes deterrentur. Istam namque mo
 pœnam promereri milites vitiosos, & ac
 capita heteroclitæ, quæ ad omne ma- per
 lum essent propensa. cor
 etic

Mirabili Censoris, universique adeo mi
 collegii applausu, adprobata est defen- the
 sio Magni Hetruriæ ducatus. Comes
 itaque

juxta & privatorum divitias. Longe aliter in regnis evenire, ubi inter principum bona, & privatorum hominum facultates, intercederet murus ex octo capitibus fabricatus de Meo & Tuo.

Quoniam in mutationibus quorumvis regnorum, regimen ut plurimum mutaretur sine publico damno; solumque Matthæi nomen in illud Martini converti; verum in subversionibus Reipublicarum, ubi libertati servitus succederet, thesaurum publicum in privatorum hominum bonis esse situm; qui profuse omnes facultates suas profunderent in defendenda ad extremam etiam spiritum libertate. Quantum vero ad pravas Hispanorum artes, quas nobiles sui insisterent; rogare se unumquemque ut bene consideret, num mercatura suorum Genuensium Hispanis damnosior foret, an Hispanorum familiaritas Genuensibus? Comperturos esse illos, sartagine non veteri ab olla infici.

Monar-

Mo
face

R
chi
sec
din
in
in
dec
cor
aul
cur
tist
nif
rur
pte
fan
in
lib